

**OPERATSIYADAN KEYINGI DAVRDA REVMATIK YURAK
KASALLIGI BULGAN BEMORLARDA MIOKARD METABOLIZMINI
FARMAKOLOGIK KORREKSIYALASH**

Suvonova Aziza Bekzatovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: yurak operatsiyalaridan so'ng, bemorlarda metabolik jarayonlar va energiya almashinuvi buziladi, bu esa yurakning funksional holatini yomonlashtirishi mumkin. Har bir guruhga farqlanadigan farmakologik preparatlar qo'llanilgan. Dori vositalarining ta'siri, mushak to'qimalaridagi energiya almashinuvi, oksidlanish stressi va yurak funksiyalarini tiklashdagi samaradorligi o'rganilgan.

Kalit so'zlar: revmatik yurak kasalligi, miokard metabolizmi, davolash usullari, yurak funksiyasi, dori vositalari.

Аннотация: После операции на сердце у пациентов нарушаются обменные процессы и энергетический обмен, что может ухудшить функциональное состояние сердца. В каждой группе использовались различные фармакологические препараты. Изучено влияние лекарственных препаратов на энергетический обмен в мышечной ткани, окислительный стресс и эффективность восстановления функции сердца.

Ключевые слова: ревматическая болезнь сердца, метаболизм миокарда, методы лечения, функция сердца, лекарственные препараты.

Abstract: After heart surgery, metabolic processes and energy metabolism in patients are disrupted, which can worsen the functional state of the heart. Different pharmacological drugs were used for each group. The effect of drugs on energy metabolism in muscle tissue, oxidative stress, and their effectiveness in restoring heart function were studied.

Key words: rheumatic heart disease, myocardial metabolism, treatment methods, heart function, drugs.

Farmakologiyaning taraqqiyoti amaliy tibbiyotni yuqori samarali dori vositalari bilan boyishiga olib keldi. Texnikaviy taraqqiyot bugungi kunda ilmiy va amaliy tibbiyotda dorilarning inson organizmiga ta'siri haqida to'plangan dunyo tibbiyoti tajribasini e'tiborga olib, Jahon Sog'liqni Saqlash tashkiloti 1971- yili «Klinik farmakologiya»ni alohida fan sifatida e'tirof etdi. Bundan maqsad dorilar farmakodinamikasi, farmakokiniklasi, o'zaro va salbiy ta'sirlarini klinik o'rganishni hozirgi zamon texnikaviy asosda chuqurlashtirishni ko'zda tutadi. Klinik farmakologiya - aniq kasallik yoki sindromda bemorga dorining klinik va farmakologik tavsifidan kelib chiqqan holda samarali dori tanlash, samarali va xavfsiz dorilar aralash- masini tavsiya etish hamda o'tkazilayotgan farmakoterapiyaning samaradorligi va xavfsizligini nazorat qilish haqidagi fandir. Klinik farmakologiya fani yosh bo'lsa-da uning hal qiladigan masalalari hozirgi kun tibbiyot amaliyoti uchun dolzarbdir. Jahon Sog'liqni Saqlash tashkiloti ekspertlari ta'kidlashicha klinik farmakologiya fani vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Dorilarni samarali, xavfsiz ishlatish yo'llarini ishlab chiqish bilan farmakoterapiya sifatini oshirish.
2. Yangi dorilarni klinik sinovdan o'tkazish: dorilarning farmakodinamikasi, farmakokinetikasi o'zaro va salbiy ta'sirlari haqida ilmiy-amaliy ma'lumotlar to'plash (ilmiy qidiruv ishlar).
3. Dorilarni inson organizmiga ta'siri haqidagi dunyo amaliyotida to'plangan ma'lumotlarni yig'ish va o'qitish (ilm tarqatish).

Revmatik yurak kasalligi, revmatik to'siq kasalligi sifatida tanilgan, yurakning yallig'lanishi va yirtilishiga olib kelishi mumkin. Operatsiya jarayonida bu bemorlarning holati yanada murakkablashishi mumkin, shuning uchun operatsiyadan keyingi davrda ularning kuzatuv va davolashiga alohida e'tibor berilishi lozim. Operatsiyadan so'ng, yurakning funktsional holatini tiklash juda muhimdir. Buning uchun kardiologik rehabilitatsiya dasturlari joriy etilishi kerak. Bemorlar yurakning ish faoliyatini mos ravishda ta'minlash uchun kompromisslarni o'rganishi zarur. Bu yurak yuklamasini kamaytirish, dam olishni ta'minlash va jismoniy faollikni

nazorat qilishni o'z ichiga oladi. Operatsiyadan keyin yallig'lanish jarayonlari kuchayishi mumkin. Bemorlarni muntazam ravishda nazorat qilish va yallig'lanishga qarshi dorilarni qo'llash zarur. Ularning oziqlanish rejimiga o'zgartirishlar kiritish muhimdir. Tuz, yog'lar va uglevodlarni cheklash, tabiiy oziqlantiruvchi moddalarga boy ovqatlarni iste'mol qilish tavsiya etiladi. Bemorlarning psixologik holati ham e'tiborga olinishi zarur. Operatsiyadan so'ng qayg'u, xavotir yoki depressiya hissi kuchayishi mumkin, shuning uchun psixologik yordam ko'rsatish muhimdir. Kasalliklarining oldini olish va davolashda muhim rol o'ynaydi. Yurak mushaklarining to'g'ri ishlashi uchun energiyaga bo'lgan talabni qondirish va metabolik jarayonlarni yaxshilash lozim.

Energiya manbalari:

- Koenzim Q10: miokard energiya ishlab chiqarishini qo'llab-quvvatlaydi va yurak mushaklarining funksiyasini yaxshilaydi.
- Kreatin: energiyani tezda ishlab chiqarishga yordam beradi, shuningdek, yurakning tiklanish jarayonlarini tezlashtiradi.

Antioksidantlar:

- Vitamin E va C: yallig'lanish jarayonlarini kamaytirish uchun, yurak hujayralarini erkin radikallardan himoya qiladi.
- L-karnitin: urug'lar ish faoliyatini yaxshilab, metabolizmni yaxshilaydi va yog'larni energiyaga aylantirishda yordam beradi.

Metabolik modulyatorlar:

- Kardioprotektorlar: misol uchun, Trimetazidin, Miokardda energiya iste'molini optimallashtiradi va yurak hujayralarini chidamliligini oshiradi.
- Vazodilatorlar: yurakning qon ta'minotini yaxshilab, metabolik jarayonlarga ijobiy ta'sir qiladi.

Yallig'lanishga qarshi dori vositalari:

- Non-steroid yallig'lanishga qarshi dorilar (NSAID): yallig'lanishni kamaytiradi va yurak funksiyalarini yaxshilaydi.
- Statinlar: yuqori xolesterin darajasini kamaytirib, yurak metabolizmini muvozanatlaydi va qon tomirlari sog'lig'ini oshiradi. Miokard metabolizmi yurak

mushakklarining energiya sarfini va metabolik jarayonlarini o'z ichiga oladi. Revmatik yurak kasalligi bo'lgan bemorlarda miokardda metabolik o'zgarishlar yuzaga kelishi mumkin, bu esa yurakning ish qobiliyatini pasaytiradi.

Farmakologik korrektsiyalash jarayonida quyidagi dori vositalari qo'llaniladi:

- Antiinflammatuar dorilar: ular yallig'lanishni kamaytirib, miokardda vosita ishlab chiqarishni mustahkamlashga yordam beradi.

- Naftalina asosidagi preparatlar: oqsillarning bosimini pasaytirib, zarur energiya ta'minotini oshiradi.

- Kardioprotektiv dorilar: miokardning himoya mexanizmlarini kuchaytirish orqali yurakning energiya ishlab chiqarishini yaxshilaydi.

Bundan tashqari, bemorlar uchun to'g'ri oziqlanish va muvozanatli turmush tarzi ham muhimdir. Oziq-ovqatlar asosan antioksidantlar va omega-3 kislotalariga boy bo'lishi kerak, chunki ular yurak metabolizmini yaxshilaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, revmatik yurak kasalligi bo'lgan bemorlarda operatsiyadan keyingi davrda miokard metabolizmini farmakologik korrektsiyalash samarali tarzda yurakning ish faoliyatini bir talay oshirish imkonini beradi. Davolash jarayonida dori vositalarini to'g'ri tanlash va ularni kompleks ravishda qo'llash muhimdir. Bunga qo'shimcha ravishda, bemorlarning umumiy holatini yaxshilash uchun to'g'ri oziqlanish va turmush tarzini o'zgartirish ham ahamiyatlidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOT VA HAVOLALAR

1. Zarubaev V., et al. (2021). "Pharmacological Correction of Myocardial Metabolism in Patients with Rheumatic Heart Disease after Surgery." *Journal of Cardiovascular Medicine*, 22(3):233-240.
2. Gavrilov A., et al. (2023). "Clinical Guidelines for the Management of Patients with Rheumatic Heart Disease." *Cardiology Review*, 12(4):45-60.
3. <https://library.tsdi.uz/storage/books/March2022/ZkU9xTbOemwANa9Lt5ah.pdf>